

Kristína Čajkovičová

UČO: 386026

Rešerš

Gen 104

**Kvalitativní výskum a jeho paradigmata ve
feministické reflexy**

Kvalitatívny výskum a jeho paradigmy- Fenomenológia, symbolický interakcionizmus a etnometodológia

Vo vedeckom výskume závisí výber výskumných metód od toho, čo sa pokúšame zistiť. Na výber máme z metód kvalitatívneho, alebo kvantitatívneho výskumu. S výnimkou spoločenských vied väčšinou vo výskumoch dominujú kvantitatívne dáta. Toto ale neznamená, že kvalitatívny výskum nedosahuje potrebnej úrovne a dôveryhodnosti. Autor Silverman v svojej knihe ako robiť kvalitatívny výskum vraví, že cieľom väčšiny kvantitatívnych výskumníkov je: „ vytvárať sústavu kumulovaných zovšeobecnení, založených na kritickom preverovaní dát...“ (Silverman 2005: 17) čo vyvracia tvrdenia kritikov, ktorý sa domnievajú, že kvantitatívny výskumníci ignorujú rozdiely medzi prírodným a spoločenským svetom. Metódy ako oficiálne štatistiky, alebo dáta z prieskumov či iné, nemusia vyhovovať pri skúmaní niektorých problémov spoločenských vied. Napríklad nie sú vhodné pre pozorovanie správania v každodenných situáciách. (Sivermann 2005: 20) Práve v tomto prípade, kedy je účelom hlbšie porozumenie spoločenským fenoménom sú vhodnejšie metódy kvalitatívneho výskumu, pretože ako Disman tvrdí: „... posláním kvalitatívneho výskumu je porozumení lidem v sociálných situáciách“ (Disman 289). Tak ako sa kvalitatívne výskumy líšia od kvantitatívnych, hlavne v rozdielnom teoretickom základe, kedy pozitivizmus z ktorého vychádza kvantitatívny výskum je pre kvalitatívny nedostačujúcim nástrojom z dôvodu nedostatočného ohľadu na subjektívne stavy jednotlivcov, (Disman 2000: 294) môžu mať rôzne kvalitatívne výskumy rôzne teoretické základy. Podľa Silvermana : „... neexistuje jednotná teória , ktorá by predstavovala základ všetkých kvalitatívnych spoločenských výskumov. Namiesto toho existuje veľa “izmov“, ktoré sa vynárajú v pozadí kvalitatívnych metód...“ (Silverman 2005: 20). Medzi tieto „izmy“, alebo tiež paradigmy môžeme zahrnúť fenomenológiu, symbolický interakcionizmus či etnometodológiu.

Fenomenológia je podľa Jandourkovho sociologického slovníku náuka o javoch, používaná väčšinou v súvislosti s javovými formami a vlastnosťami určitých obsahov alebo predmetov. Fenomenologické rozlišovanie vonkajších a náhodných vlastností fenoménu od jeho podstatných sa môže stať predpokladom popisu teoretického poznania. (Jandourek 2007: 83) Začiatkom 20. storočia koncipoval fenomenológiu Edmut Hussler, ako prístup k vedeniu, sústredený na naše vnímanie vecí. Tradíciu sociologickej fenomenológie založil Alfred Schutz, podľa ktorého sociálni vedci iba vytvárajú doplňujúce typizácie druhého

stupňa založené na tých, ktoré už vykonávajú obyčajný ľudia vo svojom každodennom živote. Schutz veril, že vo svete sa orientujeme pomocou „balíku príručného vedenia“, ktoré za bežných okolností nespochybňujeme. (Harrington 2006) Užitočné teoretické pozadie a presvedčivú ilustráciu sily kvalitatívneho výskumu nám poskytuje Schutzova štúdia „Cudzinec“, v ktorej nám ponúka hlboký vhľad do procesov, ktorými prechádza človek nútený zaradiť sa do skupiny s kultúrou nie jemu vlastnou. (Disman 2000) Môžeme tu vidieť, ako splnil úlohu fenomenológa, ktorý podľa Dismana : „... vidí svet- tedy to, čo lidé říkají dělají- jako funkci toho, jak lidé svůj svět interpretují.“ (Dogdan a Taylor in Disman 2000: 294)

Ďalšou paradigmou kvalitatívneho výskumu je symbolický interakcionizmus. Tento prístup sa nachádza na pomedzí sociológie a psychológie.(Jandourek 2007: 110) Bol vytvorený na základe prác vedcov, ako Georg Herbert Mead, Ch. H. Cooley, Erving Goffman či iní, v ktorých predpokladajú, že: „... sociální vztahy jsou budvány na základe sociálních interakcí na symbolické úrovni.“ (Disman 2000: 294) Symbolická úroveň sociálnych interakcií sa odohráva na úrovni jazyka. Takto symbolicky sprostredkované interakcie sa môžu rozvinúť do symbolických systémov a systémov rolí. Proces socializácie tak predstavuje proces učenia a internalizovania symbolov a rolí. (Jandourek 2007) S týmto prístupom sa viažu koncepty ako Thomasov teorém, „zrkadlové ja“ (Cooley), Meadové rozlíšenia medzi „I“ a „me“ či Goffmanov model „dramatického jednania“, ktorý obsahuje pojmový aparát ako „javisko“, „fasáda“, „maska“, „rola“ a ďalšie. (Harrington 2006).

Treťou paradigmou kvalitatívneho výskumu etnometodológia. Jej zakladateľ Harold Garfinkel sa taktiež, ako Ervin Goffman zamerl na „dramatickú štruktúru“ situácií v sociálnej interakcií. (Harrington 2006) Etnometodológia skúma detaily každodenných interakcií a poskytuje vhľady do vecí, ktoré berieme ako samozrejmé, na ktorých pôvod sme zabudli a tak získali podobu prirodzených znalostí, ktoré sa vyhýbajú nášmu spochybňovaniu. (Bauman, May 2005) Etnometodológia nám pomáhaja pochopiť metódy, ktoré používame, aby sme dali zmysel činnostiam každodenného života takzvané pravidlá „common-senzuálneho“ porozumenia. Garfinkel tieto pravidlá odhaľoval pomocou experimentu, kedy porušoval pravidlá každodenných interakcií a sledoval reakcie ľudí na toto narúšanie. (Disman 2000)

Použitá literatúra:

Bauman, Zygmunt. - May, Tim. 2004. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Praha: SLON.

Disman, M. 2000. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Harrington, A. 2006. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál

Jandourek, J. 2007. *Sociologický slovník*. Praha: Portál.

Silverman, D. 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar.